

Lubomír Masner oceněn Českou společností entomologickou

Dr. Lubomír Masner obdržel 24. září 2024 ocenění České společnosti entomologické (ČSE) za celoživotní přínos k rozvoji entomologie. Toto uznání mu bylo předáno v reprezentativních prostorách biologické sekce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy od místopředsedy ČSE prof. Jana Růžičky (obr. 1) za přítomnosti proděkana biologické sekce prof. Petra Horáka, dalších členů výboru ČSE, pracovníků entomologického oddělení katedry zoologie PřF UK a Entomologického oddělení Národního muzea v Praze.

Lubomír Masner se narodil 18. dubna 1934. Odmala se zajímal o přírodu a v 11 letech se rozhodl pro sběr brouků (Coleoptera), konkrétně mršníků (Histeridae). Na doporučení Oldřicha Šustery se však posléze zaměřil na blanokřídlé (Hymenoptera). V r. 1952 nastoupil na studium zoologie se zaměřením entomologie na PřF UK, které ukončil v r. 1957 a rovnou navázal doktorským studiem, tentokrát na Entomologickém ústavu Československé akademie věd, sídlícím tehdy ještě ve stejné budově jako PřF UK. Doktorát získal v r. 1962. Již při doktorském studiu však pracoval ve zmíněném ústavu na pozici vědeckého pracovníka, konkrétně od r. 1957 až do r. 1964. V letech 1964–65 pak získal stipendium National Research Council Postdoctoral Fellow v Biocontrol Laboratory of Agriculture Canada v Belleville, Ontario, následované dalším stipendiem na Simon Fraser University, Burnaby, British Columbia, Kanada (1966–68).

Po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v r. 1968 odešel s celou rodinou natrvalo do zahraničí. Od r. 1969 až do odchodu do penze v r. 1996 působil jako vědecký pracovník na Agriculture and Agri-Food Canada, Ottawa, Ontario (CNCI). Od r. 1997 až dosud zde nadále zůstává jako emeritní vědecký pracovník. Kromě toho je externím spolupracovníkem Instituto Na-

1 Lubomír Masner (vpravo) přebírá z rukou místopředsedy České společnosti entomologické prof. Jana Růžičky pamětní plaketu a skleněnou plastiku za celoživotní přínos k rozvoji entomologie. Uprostřed jeho žena Marcela Masnerová. Foto D. Vondráček

2 Až 7 cm velký *Pelecinus polyturator* je nejrozšířenějším druhem nepočtené čeledi Pelecinidae, nadčeledi Proctotrupoidea, kterou se L. Masner zabýval. Vyskytuje se v Jižní i Severní Americe. Samice klade vajíčka pod zem do larev chroustů rodu *Phyllophaga*, k čemuž se jí hodí zvláštní, válcovité protažený zadeček. Snímek z atlantského deštného lesa neda-leko brazilského São Paula. Foto P. Šípek

cional de Biodiversidad v Kostarice a výzkumným spolupracovníkem Carnegie Museum of Natural History, American Museum of Natural History a Florida State Collection of Arthropods. Dvacet let (1986–2005) byl členem správní rady American Entomological Institute. Od r. 1986 je členem grantového výboru nadace CanaColl, která financuje vědecké stáže na Agriculture and Agri-Food Canada, Ottawa, za účelem determinace a třídění různých skupin hmyzu uložených v jejich sbírkách. Mimoto byl klíčovou hybnou silou při založení International Society of Hymenopterists a v r. 1982 se stal jejím prvním prezidentem.

Během své kariéry se Lubomír věnoval taxonomii blanokřídlých parazitoidů, především z nadčeledi Proctotrupoidea sensu stricto, Platygastridea a Ceraphronoidea. Za těchto vošičkami podnikl desítky výzkumných expedic do různých částí světa, kde sbíral nejen blanokřídlé, ale i další hmyz pomocí nejrůznějších kvantitativních metod sběru (Malaiseho pasti, žluté misky, smýkání). Díky nezměrné péli a množství použitých metod, které se staly jeho doménou, získal v rámci zmíněných zájmových

skupin nepřeborné množství exemplářů, zejména blanokřídlých parazitoidů. Ze sběrů svých i od řady dalších kolegů vybudoval v Ottawě (CNCI) největší světovou sbírku parazitoidů z nadčeledi Proctotrupoidea s. str., Platygastridea a Ceraphronoidea. Před jeho příchodem do Ottawy čítala místní sbírka několik tisíc jedinců, dnes obsahuje přes dva miliony exemplářů, které všechny prošly Lubomíroví rukama – od prvotního třídění přes preparaci až po determinaci. V rámci této ucelené sbírky popsal 367 nových druhů, 85 rodů, jednu novou podčeď (Ambositrinae) a dvě nové čeledi (Peradeniidae a Maamingidae). Dnes jde o nevyčerpanou studnici pro vědce a studenty z celého světa. Studentů ze všech koutů vyškolil Lubomír během života několik desítek, hlavně těch v doktorském stupni studia. K dnešnímu dni publikoval 157 vědeckých článků a monografií.

Během své kariéry Lubomír obdržel řadu ocenění a stipendií. Mimo jiné zmíněné mezi ně patří např. postdoktorandské stipendium University of California, Berkeley (1969), ocenění novozélandského Ministerstva pro vědecký a průmyslový výzkum (1983) a Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation of Australia (1983) a také stipendium pro hostujícího vědce od Japanese Society for Promotion of Science (1996). Dlouhá léta je členem Entomological Society of Canada, která mu za jeho celoživotní úspěchy udělila v r. 1999 zlatou medaili. Následně byl r. 2005 jmenován čestným členem Entomological Society of America. Členem ČSE byl L. Masner od r. 1949 do r. 1969, kdy byl pro svůj odchod do exilu vyloučen. V r. 1990 byl rehabilitován, avšak vzhledem k trvalému pobytu v zahraničí členství neobnovil.

Přesto, že osud Lubomíra odvál za ocean a nikdy se již do rodné vlasti natrvalo nevrátil, chová k ní hluboký vztah a pravidelně ji po pádu železné opony navštěvuje, a to i ve svém pokročilém věku. Pro mnoho českých entomologů se navíc stal opěrným bodem při cestách do Ameriky. Vždy velmi ochotně a nezištně pomohl každému, kdo na opačnou stranu oceánu zavítal. Přes drobné neduhy stárí se těší pevnému zdraví, k němuž jistě přispěla i jeho velká láska ke sportu. Dosud také publikuje v oboru, pracuje na řadě entomologických projektů a spolupracuje s celou řadou odborníků. Jeho vášeň a entuziasmus pro vědu a entomologii obzvláště je neutuchající.

Přejeme Lubomíroví pevné zdraví a do dalších let mnoho osobních i pracovních úspěchů!